

Testamentti

Miniopas

SISÄLLYS

- 3 Mikä testamentti on?
- 3 Kuka minut perii, jos minulla ei ole testamenttia?
- 4 Lakimääräinen perimysjärjestys kuulostaa hyvältä, miksi minun kannattaisi laatia testamentti?
- 5 Haluan laatia testamentin. Voinko määrätä koko omaisuudestani miten haluan?
- 5 Mitä tarkoittaa lakiosa?
- 6 Voiko rintaperillinen menettää oikeuden lakiosaansa?
- 6 Minulla on lapsia, periikö puolisoni minut?
- 7 Mitä tarkoittaa lesken vähimmäisoikeus?
- 8 Miten testamentin voi tehdä puolison hyväksi?
- 9 Olen avoliitossa. Mikä on puolisoni turva?
- 9 Kuinka testamentti tehdään?
- 10 Milloin testamentti tulisi tehdä?
- 10 Haluan tehdä testamentin, kuinka minun pitäisi toimia?
- 11 Mitä eroa on hallintaoikeudella ja omistusoikeudella?
- 12 Joutuuko testamentilla saadusta omaisuudesta maksamaan perintöveroa?
- 13 Mitä muuta minun pitäisi huomioida laatiessani testamentin?
- 13 Tee testamentti Lexlyn avulla

Mikä testamentti on?

Testamentti on **määrämuotoinen juridinen asiakirja**, jolla voi määrätä oman omaisuuden jakautumisesta kuoleman jälkeen. Testamentti tehdään testamentin tekijän tahdon mukaisesti ja sillä pyritään yleensä muokkaamaan suoraan laista tulevaa perimysjärjestystä.

Testamentilla voit siis päättää, kuka saa omaisuutesi. Sillä pystytään myös vaikuttamaan esimerkiksi siihen, miten perintönä saatua omaisuutta kohdellaan perinnönsaajan avio-oikeudellisissa kysymyksissä.

Kuka minut perii, jos minulla ei ole testamenttia?

Mikäli henkilö ei ole tehnyt omaisuudestaan testamenttia, omaisuus siirtyy kuoleman jälkeen perintökaaren mukaisille perillisille suoraan lain nojalla. **Perintökaari** on laki, joka määrittää sen, keillä on oikeus periä kuolleen henkilön omaisuus. Perintökaari asettaa perilliset eri asemaan riippuen siitä, kuinka läheisiä sukulaisia he ovat olleet vainajalle.

Ensisijaisesti perillisinä ovat vainajan **omat lapset**. Kukin lapsista saa lain mukaan yhtä suuren osan perinnöstä. Jos lapsi on kuollut, tulevat hänen sijaansa hänen lapsensa yhtä suurin osuuksin.

Jos perittävältä ei ole jäänyt lapsia ja hän oli kuollessaan naimisissa, menee hänen perintönsä eloonjääneelle **aviopuolisolle**. Eloonjääneen aviopuolison kuoltua hänen omaisuutensa saajiksi tulevat tämän jälkeen myös ensin kuolleen puolison perilliset.

Mikäli vainajalta ei jäänyt lapsia eikä aviopuolisoa, menee perintö jaettavaksi **hänen vanhempiensa** kesken tasaosuuksin. Kuolleen vanhemman sijaan tulevat hänen lapsensa, eli **vainajan veljet, sisaret, velipuolet ja sisarpuolet**. Näiden sijaan tulevat heidän lapsensa. Mikäli sisaruksia ei ole, perii ainoa elossa oleva vanhempi koko omaisuuden.

Mikäli **isovanhemmat** ovat lähimmät elossa olevat perilliset, perivät he koko omaisuuden. Kuolleen isovanhemman sijaan tulevat hänen omat lapsensa eli vainajan tädit ja sedät.

Muut kuin edellä mainitut sukulaiset eivät voi periä. Tämä tarkoittaa sitä, ettei esimerkiksi serkuilla ole perintöoikeutta vainajan omaisuuteen.

Mikäli serkkuja läheisimpiä sukulaisia ei ole, menee perintö **valtiolle**.

Lakimääräinen perimysjärjestys kuulostaa hyvältä

Miksi minun kannattaisi laatia testamentti?

Vaikka lain perimysjärjestys vaikuttaisi omalla kohdallasi hyvältä, voi silti olla hyvä laatia testamentti, jolla asetetaan **tarkentavia määräyksiä** lakimääräiselle perimykselle. Usein on kyse siitä, että henkilöllä on lapsia, joiden halutaan saavan omaisuudesta yhtä paljon, mutta halutaan myös huomioida kaikki perittävän **elinaikanaan antamat lahjat**. Toisaalta voidaan myös haluta, että joku lapsista saa perinnönjaossa enemmän kuin toiset, esimerkiksi hankalan elämäntilanteensa takia.

Se, tuleeko omaisuus saajalleen testamentin vai lain mukaisen perimyksen nojalla, voi kuitenkin olla monella tapaa tärkeää.

Viisi tärkeää syytä tehdä testamentti

- 1 **Lasten tasapuolinen kohtelu** perimyksessä pystytään selkeyttämään testamentissa. Testamentilla voidaan muun muassa ottaa kantaa siihen, onko joku lapsista saanut vanhempansa elinaikana ennakkoperintöä tai muuta etuutta enemmän kuin muut lapset.
- 2 Testamentin kautta voidaan antaa **taloudellista tukea** sitä tarvitsevalle lapselle.
- 3 Testamentin avulla voidaan tehdä **pitkän aikavälin tulevaisuudensuunnitelmia** esimerkiksi perintöverotusta ja omaisuuden hoitoa ennakoiden.
- 4 Testamentti on ainoa keino, jolla vanhempi voi vaikuttaa häneltä perittävän omaisuuden kohteluun lapsensa avioliittoon liittyen. **Testamentilla voidaan määrätä, ettei lapsen puolisoilla** esimerkiksi **ole avio-oikeutta testamentattuun omaisuuteen**. Näin varmistetaan se, että saatu omaisuus pysyy sillä saajalla, jolle se on tarkoitettu.
- 5 **Testamentilla voidaan määrätä, mitä omaisuudelle tapahtuu vaikeasti ennakoitavissakin tilanteissa**, esimerkiksi mikäli lapsi olisi kuollut ennen testamentintekijää tai mihin testamentattu omaisuus lapsen kuoltua ilman omia lapsia menee.

Haluan laatia testamentin

Voinko määrätä koko omaisuudestani miten haluan?

Testamentin tekijän oikeutta määrätä omaisuudestaan rajoittaa ainoastaan rintaperillisen, eli lapsen tai lapsen sijaan tulleen lapsenlapsen, oikeus lakiosaansa. Mikäli testamentin tekijällä ei ole lapsia, voi hän määrätä koko omaisuutensa kenelle tahansa ilman, että kenenkään oikeus sitä rajoittaisi.

Mitä tarkoittaa lakiosa?

Lakiosa on oman rintaperillisen (lapsi, lapsenlapsi, lapsenlapsenlapsi jne.) oikeus tiettyyn osuuteen perittävän omaisuudesta. Tällaista oikeutta ei ole kenelläkään muulla. Lakiosan määrä on **puolet** (50%) rintaperilliselle lain mukaan tulevasta perintöosan arvosta.

Jos perittävällä on esimerkiksi kolme lasta, jokaisen lapsen perintöosa on 1/3 perittävästä omaisuudesta. Jokaisen lapsen lakiosan määrä tässä tilanteessa on 1/6.

Rintaperillisellä aina oikeus vaatia lakiosaansa, oli testamenttia tai ei. Ainoastaan **aviolesken** perintökaaren mukainen **vähimmäissuoja**, eli oikeus asua avioparin viimeisenä yhteisenä kotina käytetyssä asunnossa, menee rintaperillisen lakiosaoikeuden edelle.

Lakiosa asettaa siis rajat sille, mitä voidaan testamentata. Mikäli testamentti koskee koko omaisuutta, on rintaperillisellä oikeus silti saada osansa. Lakiosa on kuitenkin lakiosaperillisen oikeus, ei velvollisuus. Lakiosaperillinen voi siis halutessaan myös hyväksyä testamentin, joka loukkaa hänen lakiosaansa. Tällöin rintaperillinen luopuu oikeudestaan lakiosaansa.

- ! Testamentinsaajan tulee antaa testamentti tiedoksi lakiosaan oikeutetulle testamentin tekijän kuoleman jälkeen perunkirjoituksen yhteydessä.
- ! Saadakseen lakiosansa rintaperillisen tulee vaatia lakiosaansa.

Voiko rintaperillinen menettää oikeutensa lakiosaansa?

Perittävä voi tehdä testamentilla lakiosaan oikeutetun perillisen **perinnöttömäksi** vain hyvin rajatuissa tilanteissa. Jotta tällainen määräys ylipäättänsä olisi tehokas, tulee siitä ensinnäkin määrätä testamentissa. Testamentissa tulee mainita **peruste** tällaiselle määräykselle. Peruste on myös voitava näyttää toteen. Tällaisesta määräyksestä kannattaa keskustella tarkemmin lakimiehen kanssa.

Minulla on lapsia.

Periikö puolisoni minut?

Aviopuolisolla ei ole perintökaaren mukaista oikeutta periä kuollutta puolisoaan, mikäli kuolleella on omia lapsia.

Lasten ei tarvitse olla puolisoitten yhteisiä lapsia vaan riittää, että *vainajalla* on lapsia jotta nämä perivät vainajan. Aviopuolison asema kuolinpesässä tällaisessa tilanteessa riippuukin siitä, onko puolisoilla ollut avio-oikeus toistensa omaisuuteen vai ei. Mikäli puolisoilla on ollut osittainkin avio-oikeus toistensa omaisuuteen, on kuolinpesässä suoritettava ositus. Osituksen jälkeen saadaan selville, mitä omaisuutta kuuluu kuolinpesään ja mitä leskelle. Ennen ositusta on kuitenkin tehtävä **perunkirjoitus**.

Osituksen jälkeen leski ei enää ole kuolinpesän osakas ja kuolinpesä jaetaan **perinnönjaossa** lakimääräisten perillisten kesken. Jos vainajalla oli lapsia, perintö jaetaan rintaperillisten kesken.

Mikäli haluaa etukäteen varmistaa, että aviopuolison asema on turvattu juuri tietyllä tavalla oman kuoleman tilanteessa, tulee laatia testamentti.

Mitä tarkoittaa lesken vähimmäisoikeus?

Rintaperillisen lakiosavaatimuksesta huolimatta eloonjäänyt aviopuoliso saa pitää jakamattomana hallinnassaan puolisoiden yhteisenä kotina käytetyn tai muun jäämistöön kuuluvan eloonjääneen puolison kodiksi sopivan asunnon, jollei kodiksi sopivaa asuntoa sisälly eloonjääneen puolison omaan varallisuuteen.

Yhteisessä kodissa oleva tavanmukainen **asuntoirtaimisto** on aina jätettävä jakamattomana eloonjääneen aviopuolison hallintaan. Se, minkälaisen asunnon on katsottava sopivan lesken asumiseen, on tapauskohtaista, mutta lesken asumisen laatu ei saisi huonontua. Merkittävänä tekijöinä pohdinnassa otetaan huomioon muun muassa asunnon koko ja sijainti.

Mikäli perilliset ja leski eivät pääse keskenään sopimukseen siitä asunnosta, johon lesken vähimmäisoikeuden katsotaan kohdistuvan, päättää viime kädessä määrätty pesänjakaja tai käräjäoikeus suojan kohtalon.

Lesken vähimmäissuoja ei koskaan kohdistu esimerkiksi kesämökkiin tai mahdolliseen puolisoiden käyttämään kakkosasuntoon. **Vähimmäissuoja ei tuota leskelle omistajan oikeutta**, mutta hänellä on oikeus käyttää sitä. Leskellä on myös oikeutensa nojalla oikeus esimerkiksi laittaa asunto vuokralle ja pitää siitä saatava tuotto. Leski toisaalta vastaa hallintaoikeutensa perusteella omaisuuden käyttökustannuksista, joita ovat muun muassa kiinteistöveron maksaminen, yhtiövastikkeen maksaminen, sähkö, vakuutusmaksut yms.

Miten testamentin voi tehdä puolison hyväksi?

Testamentilla leskelle voidaan antaa lain vähimmäissuojaa **laajempaa suojaa**. Testamentti ei ole myöskään riippuvainen siitä, onko puolisoilla avio-oikeus toistensa omaisuuteen vai ei. Puolisot voivat tehdä yhteisen testamentin, jota kutsutaan **keskinäiseksi testamentiksi**, tai kumpikin puoliso voi tehdä **oman testamentin**.

Aviopuolisoiden välillä tehdyt keskinäiset testamentit ovat usein **hallintaoikeus-testamentteja**. Hallintaoikeustestamentilla annetaan leskelle hallintaoikeus tiettyyn omaisuuteen, mutta **omistusoikeus** omaisuuteen menee jollekin muulle, esimerkiksi vainajan lapsille. Lesken hallintaoikeus vähentää perillisille maksettavaksi määrättävien perintöverojen määrää. Hallintaoikeustestamentilla voidaan leskelle esimerkiksi antaa oikeus hallita kesämökkiä tai saada sijoitusasunnon tuotto.

Puolisot voivat tehdä testamentin myös omistusoikeustestamenttina, jolloin leskelle määrätään omistusoikeus osaan ensin kuolleen puolison omaisuudesta tai kaikkeen omaisuuteen. Omistusoikeuden lopullisesta saajasta lesken kuoleman jälkeen voidaan myös määrätä testamentissa.

Käytännössä puolisoitten tekemät keskinäiset testamentit ovat usein sekoituksia näistä kahdesta. **Tällainen ratkaisu saattaa yleensä olla kaikkein tarkoituksenmukaisin**. Samalla testamentilla voidaan antaa sekä omistusoikeutta että hallintaoikeutta eri omaisuuseriin.

Olen avoliitossa. Mikä on puolisoni turva?

Toisin kuin avioliitossa, avoliitossa puolisollla ei ole suoraan lakiin perustuvaa oikeutta kuolleen puolison omaisuuteen.

Avopuolisolla ei ole suoraan lakiin perustuvaa oikeutta perintöön. Avopuolisolla ei myöskään ole oikeutta jäädä asumaan yhteisenä kotina käytettyyn kotiin eli samaa lesken vähimmäissuojaa kuin avioleskellä. Avopuolisoiden omistukset katsotaan erillisiksi eikä avopuolisoilla ole taloudellisia velvoitteita toisiaan kohtaan. Asunnon omistaja (esimerkiksi kuolleen puolison lapset) voi yksin päättää asunnon myynnistä tai vuokrasopimuksen irtisanomisesta. Myöskään taloudellista tukea ei ole tiedossa avopuolisolle puolison kuollessa.

Avopuoliso ei siis peri mitään, ellei hänen hyväkseen ole laadittu testamenttia. Testamentilla avopuolisolle voi määrätä omaisuutta, mutta rintaperillisen oikeus lakiosaan on tässäkin huomioitava. Mikäli avopuoliso perii omaisuutta, joutuu hän maksamaan perinnöstä perintöveroa toisen perintöveroluokan mukaan, mikäli puolisoilla ei ole tai ei ole ollut yhteisiä lapsia.

Kuinka testamentti tehdään?

Jokainen täysi-ikäinen, eli 18 vuotta täyttänyt ihminen, joka ymmärtää testamentin merkityksen, voi tehdä testamentin. Jo 15 vuotta täyttänyt voi tehdä testamentin sellaisesta omaisuudesta, jonka on itse omalla työllään ansainnut.

Testamentti on tarkan määrämuotoinen asiakirja:

- **Testamentti tulee tehdä kirjallisesti** (suullinen testamentti ei lähtökohtaisesti ole mahdollinen).
- Testamentin tekijän tulee **allekirjoittaa** testamentti **käsin**. Sähköinen allekirjoitus ei ole sallittu.
- **Kahden** esteettömän **todistajan** tulee olla yhtä aikaa läsnä ja todistaa omilla allekirjoituksillaan, että testamentin laatija on tehnyt testamentin omasta tahdostaan sen sisällön ymmärtäen ja että hän on itse allekirjoittanut testamentin. Testamentin todistajien tulee tietää, että asiakirja on testamentti, mutta heidän ei kuitenkaan tarvitse tietää testamentin sisältöä.
- Lisäksi testamentti tulisi **päivätä** ja merkitä testamentin tekijästä tarkat **tunnistetiedot**.

Testamentin muotovaatimukset ovat hyvin tiukat. Jos muotovaatimukset eivät täyty, on mahdollista, että testamenttia moititaan. Jos testamentin moitekanne menestyy, on mahdollista, ettei testamenttia ja siinä määrättyä tahtoa voidakaan saattaa voimaan.

Milloin testamentti tulisi tehdä?

Testamentti kannattaa laatia mieluummin ennemmin kuin myöhemmin. Testamentintekokelpoisuuden puuttuminen on yksi seikka, joka voi myöhemmin aiheuttaa testamentin pätemättömyyden. Iän myötä kasvaa riski, että terveydelliset seikat tosiasiallisesti estävät testamentin teon.

Testamentti kannattaa tehdä heti, kun tulee tunne, että sellainen olisi hyvä olla. Kannattaa myös muistaa, että mikäli oma tahto tai elämäntilanne muuttuu, voi tehdä uuden testamentin.

Laadittu ja allekirjoitettu testamentti kannattaa säännöllisin väliajoin lukea läpi ja pohtia, vastaako testamentti edelleen sitä, mitä itse tahtoo omaisuudelleen tapahtuvan. Uusi testamentti tulee tehdä siten, että laatii kokonaan uuden testamentin ja siinä mainitsee, että peruuttaa aiemmin tehdyt testamentit.

Haluan tehdä testamentin, kuinka minun pitäisi toimia?

Testamentin tekemiseen kannattaa valmistautua pohtimalla omaa tahtoa. Kannattaa miettiä, **minkälaisen lopputuloksen testamentilla haluaa saada aikaan** ja minkälaisia ajatuksia itsellä muutoin on oman omaisuuden kohtalosta. Kannattaa pohtia, *kenelle* omaisuutta haluaa jättää, *minkälaisesta omaisuudesta* haluaa erikseen määrätä, minkä sisältöisen *oikeuden* saajalle antaa (hallinta- vai omistusoikeus) ja kuinka suhtautua, jos saaja onkin kuollut ennen testamentin tekijää.

Mikäli testamentin tekijä asuu ulkomailla, kannattaa testamenttia laatiessa pohtia, minkä maan lakia perimyksen tulisi aikanaan soveltaa. Lisäksi kannattaa miettiä, pitäisikö saajan aviopuolison asemasta määrätä jotain.

Testamentin tekeminen kannattaa hoitaa **perheoikeuteen erikoistuneen lakimiehen kanssa**. Asiantunteva juristi osaa ottaa huomioon kokonaistilanteen ja esimerkiksi verotuksen vaikutuksen perillisten asemaan. Lakimiehen kanssa pystyy myös varmistumaan siitä, että testamentin muotomääräykset täyttyvät ja testamentti on varmasti pätevä.

Mitä eroa on hallintaoikeudella ja omistusoikeudella?

Mikäli testamentilla saa johonkin omaisuuteen hallintaoikeuden, tarkoittaa se oikeutta käyttää omaisuutta ja nauttia omaisuuden tuotto. Omistusoikeus omaisuuteen kuuluu siis jollekin muulle henkilölle, esimerkiksi lapsille.

Hallintaoikeus on siis eri asia kuin **täysi omistusoikeus**. Hallintaoikeus merkitsee oikeutta käyttää omaisuutta (esim. asunto, kesämökki) ja nauttia sen tuotto (vaikkapa vuokratulot) sekä velvollisuutta vastata tavanomaisista käyttökuluista. Hallintaoikeudella on siis rajat. Huomaa, että jos hallintaoikeus koskee tilivaroja, se ei anna saajalleen oikeutta käyttää tilillä olevien varojen *pääomaa*. Ainoastaan tilille mahdollisesti maksettava korko kuuluu hallintaoikeuden haltijalle.

Hallintaoikeuden haltijalla on siis kuitenkin oikeus esimerkiksi laittaa hallintaoikeuden alainen asunto vuokralle ja saada siitä vuokratuloa. **Hallintaoikeuden perusteella ei tarvitse maksaa perintöveroa.**

Hallintaoikeus voi olla eri ihmisellä kuin saman omaisuuden omistusoikeus. **Omistaja joutuu** maksamaan saamastaan omaisuudesta **perintöveron**. Toisella oleva hallintaoikeus saattaa pienentää maksettavaa perintöveroa. Tästä voi lukea lisää vero.fi-sivuilta.

Omistaja saa omaisuudelle mahdollisesti kertyvän arvonnousun hyväkseen, mutta ei voi käyttää tai esim myydä omaisuutta ennen hallintaoikeuden haltijan oikeuden lakkaamista.

Mikäli omaisuuden saa omistusoikeudella ilman, että siihen kohdistuu kenenkään muun hallintaoikeutta, saa omaisuuden omistaja itselleen kaiken omaisuudesta saatavan hyödyn ja tuoton.

Joutuuko testamentilla saadusta omaisuudesta maksamaan perintöveroa?

Vaikka testamenttia ei kannata laatia ensisijaisesti verotusta silmällä pitäen, saatetaan hyvällä testamentilla vaikuttaa myös perintöverojen määrään. Se, pitääkö perinnöstä maksaa perintöveroa, ei ole riippuvainen siitä, saako omaisuuden perintönä suoraan lain nojalla vai testamentilla.

Tämän hetken lainsäädännön mukaan **perintöveroa ei tarvitse maksaa ollenkaan, jos osuus perinnöstä jää arvomääräisesti alle 20.000 euron**. Jos perintöveroa määrätään, sen suuruuteen vaikuttaa muun muassa se, onko omistusoikeuden saajan oikeutta rajoittamassa omaisuuteen kohdistuva hallintaoikeus vai ei ja mikä on perittävän ja perinnönsaajan välinen sukulaisuussuhde.

Veronalaisesta perintöosuudesta saadaan tehdä seuraavia vähennyksiä:

- 90.000 euron suuruinen **puolisovähennys**, mikäli perinnön saajana on perinnönjättäjän aviopuoliso.
- 60.000 euron suuruinen **alaikäisyysvähennys**, mikäli perinnön saajana on sellainen perinnönjättäjän suoraan alenevassa polvessa oleva perillinen, jolla perinnönjättäjän kuolinhetkellä lähinnä oli oikeus periä perinnönjättäjä ja joka tuolloin ei ollut täyttänyt 18 vuotta.

Perintöä verotetaan kahdessa eri veroluokassa riippuen siitä, mikä on ollut perinnön jättäjän ja perillisen välinen sukulaisuussuhde:

- Ensimmäiseen veroluokkaan (I)** kuuluvat perinnönjättäjän aviopuoliso, suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa oleva perillinen, sekä aviopuolison suoraan alenevassa polvessa oleva perillinen. Lisäksi ensimmäiseen veroluokkaan kuuluu avopuoliso, mikäli puoliset ovat olleet aikaisemmin avioliitossa tai heillä on tai on ollut yhteinen lapsi.
- Toiseen veroluokkaan (II)** kuuluvat muut sukulaiset ja vieraat.

Mitä muuta minun pitäisi huomioida laatiessani testamentin?

Testamentintekohetkellä juristi kysyy taustatietoja liittyen testamentin tekijän elämäntilanteeseen. On tärkeää tietää, onko testamenttia laativa henkilö naimisissa, onko hänellä lapsia ja minkälainen hänen omaisuutensa on. Lisäksi on tärkeää tietää, onko puolisoilla laadittuna avioehtosopimusta, kohdistuuko omaisuuteen muita avio-oikeutta rajoittavia määräyksiä ja onko henkilöllä esimerkiksi sijoitus- tai henkivakuutus, jossa on edunsaajamääräys. Kaikkien näiden seikkojen huomioon ottaminen varmistaa sen, että testamentista tulisi mahdollisimman hyvin henkilön omaan tilanteeseen sopiva ja eri tilanteet huomioon ottava. Kokonaisuus ja yksilölliset ratkaisut on huomioitava jokaisen testamentin kohdalla erikseen.

Tee testamentti Lexlyn avulla

Voit tehdä oman testamenttisi itsenäisesti [Lexlyn verkkopalvelussa](#).

Jos haluat juristin laativan testamenttisi, [ota yhteyttä Lexlyyn](#), niin etsimme juuri sinulle sopivan tavan tehdä testamentti.

www.lexly.fi

asiakaspalvelu@lexly.fi

010 3379 150

LEXLY
HELPOT LAKIPALVELUT

© Lexly Oy 2023